

Maksym Bonarek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

maksym.bonarek@gmail.com

Marek Mierzwa

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

marmierz996@gmail.com

Krzysztof Niewęglowski

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

k.nieweglowski.lbn@gmail.com

Tradycja polskiej dyplomacji i perspektywy na przyszłość – wybrane aspekty

*The tradition of Polish diplomacy and its prospects for the future –
selected aspects*

STRESZCZENIE

Stosunki dyplomatyczne jako forma komunikacji międzypaństwowej, będąc w przyjętym rozumieniu kwalifikowaną (oficjalną) postacią prowadzonej polityki zagranicznej, stanowi materię o szczególnej doniosłości w perspektywie realizacji postulatu efektywnej współpracy ponadnarodowej. Historyczne ujęcie problematyki, wszak niewątpliwie istotne dla zrozumienia drogi prowadzącej do odzyskania przez Polskę niepodległości, stanowi niezwykle złożoną materię, wymagającą przeprowadzenia wieloaspektowej analizy. Zdaje się to niemniej ważne także w zamiarze opracowania postulatów determinujących całokształt współczesnej sztuki dyplomacji. Celem niniejszego tekstu jest przedstawienie różnorodności w zakresie stosunków dyplomatycznych oraz ich wpływu na koncepcję integracji międzynarodowej w świetle odrodzonego Państwa Polskiego.

Słowa kluczowe: stosunki dyplomatyczne, stosunki międzynarodowe, polityka zagraniczna, współpraca międzynarodowa, rocznica odzyskania niepodległości, spotkanie naukowe.

WPROWADZENIE

Setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, a zarazem początków nawiązywania nowożytnych stosunków dyplomatycznych pomiędzy naszym krajem a innymi podmiotami państwowymi, stanowi doskonałą okoliczność do podsumowania tego okresu oraz do dyskusji na temat przyszłych wyzwań stawianych przed rodzimą służbą dyplomatyczną. Tematyka ta ma niewątpliwie charakter interdyscyplinarny – związany jest zarówno z naukami politycznymi, jak i z historycznymi, społecznymi czy prawnymi. Zagadnienie tradycji polskiej dyplomacji można rozważać na wielu płaszczyznach przybliżając m.in. sylwetki wybitnych dyplomatów, polityków czy dokonując także analizy stosunków dyplomatycznych o charakterze zarówno bilateralnym (tj. z określonymi państwami), jak i o charakterze multilateralnym, rozważając rolę Rzeczypospolitej

w organizacjach międzynarodowych. Przemyśleń na temat polskiej dyplomacji, do których przyczynkiem jest setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości, nie sposób jednak ograniczyć do samej historii. Niezmiernie ważne są również aktualne kierunki polityki zagranicznej Polski, przejawiające się chociażby w zakresie globalnej gospodarki i globalnego handlu, jak również – ze względu na położenie geograficzne – należy zwrócić szczególną uwagę na członkostwo Rzeczypospolitej w różnego rodzaju organizacjach.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości było uzyskane wysiłkiem militarnym, politycznym, kulturalnym, gospodarczym i społecznym¹. Polska dyplomacja dotyka każdej z tych sfer, o czym świadczy mnogość i różnorodność problematyki stanowiącej przedmiot rozważań spotkania naukowego pt. „100-lecie polskiej dyplomacji”, które odbyło się w dniach 19–20 kwietnia 2018 r. w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. Organizatorami wydarzenia było Studenckie Koło Naukowe Prawników Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Lublinie. Niniejsze opracowanie stanowi wskazanie aktualnych problemów badawczych, które najczęściej były poruszane w trakcie wydarzenia. Znaczna liczba wątków poruszanych na Konferencji uniemożliwia pełne wyczerpanie tematu, dlatego też autorzy zdecydowali się na opisanie wybranych zagadnień, które w największym stopniu wpłynęły na polską dyplomację w okresie ostatnich 100 lat oraz takich, które zdaniem uczestników mogą mieć znaczenie w niedalekiej przyszłości.

¹ 100. rocznica odzyskania przez Polskę Niepodległości, <https://niepodlegla.gov.pl/wp-content/uploads/2018/03/podsumowanie-2017-i-plany-na-2018-28.02.2018.pdf>. (Dostęp: 22.06.2019)

POLSKA POLITYKA ZAGRANICZNA I STOSUNKU DYPLOMATYCZNE NA PRZESTRZENI LAT

Politykę zagraniczną można zdefiniować jako „suwerenne kształtowanie przez kompetentne organy państwowe strategicznych celów (interesów) narodowych (państwowych) na arenie międzynarodowej, w bliskiej i dalekiej perspektywie, oraz zespół działań podejmowanych zwłaszcza przez dyplomację dla realizacji tych celów poprzez skuteczne oddziaływanie na środowisko międzynarodowe”². Stosunki dyplomatyczne natomiast „to urzędowe, a więc oficjalne, pokojowe stosunki między podmiotami prawa międzynarodowego ustanawiane dobrowolnie w umowie międzynarodowej lub innym przejawie woli między dwoma uznającymi się nawzajem suwerennymi państwami i rządami”³. Są one narzędziem do kształtowania polityki zagranicznej państwa w kierunku rozwijania przyjaznych więzi, współpracy międzynarodowej, utrwalenia pokoju oraz bezpieczeństwa w skali globalnej⁴. Powyższe zagadnienia spotkały się ze szczególnym zainteresowaniem podczas omawianego spotkania naukowego.

Historię polskiej polityki zagranicznej w okresie II RP przybliżył Kamil Bra-dliński – reprezentant Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej. Podkreślił, że w latach 1918 – 1921 celem polskiej polityki było przede wszystkim zabezpieczenie istnienia odrodzonego państwa i ukształtowanie granic⁵. Było to zadanie trudne, biorąc pod uwagę niekorzystne położenie geopolityczne w sąsiedztwie dwóch mocarstw – Niemiec i ZSRR oraz przy napiętych stosunkach z Czechosłowacją i Litwą. Polityka zagraniczna w latach 20. XX w. realizowana była w oparciu o działania na forum Ligi Narodów, współpracę z Francją oraz układ sojuszniczy z Rumunią. Jednak po zawarciu w 1922 r. niemiecko-radzieckiego układu w Rapallo, a w 1925 r. traktatu w Locarno sytuacja Polski na arenie międzynarodowej znacznie się pogorszyła. W latach 30. XX w. w ramach prowadzenia polityki równowagi, starano się zachować jednakowe stosunki z ZSRR i III Rzeszą⁶. Przyniosło to krótkotrwały efekt w postaci traktatu o nieagresji z ZSRR z 1932 r. oraz deklaracji o niestosowaniu przemocy z III Rzeszą z 1934 r. W dalszej perspektywie próby równoważenia obu mocarstw okazały się nieskuteczne – we wrześniu 1939 r. zajęły one terytorium II RP⁷. Stosunki polsko – brytyjskie w okresie międzywojennym

² J. Sutor, *Leksykon dyplomatyczny*, Warszawa 2005, s. 284.

³ M. Orzechowski, *Nowoczesna dyplomacja (geneza, ewolucja, istota, charakter, rola)*, [w:] M. Wilk (red.) *Dyplomacja*, Łódź 2002, s. 21.

⁴ B. Miernik, *Prawo współczesnej dyplomacji*, [w:] M. Wilk, *Dyplomacja*, Łódź 2002 s. 78.

⁵ Por. J. Osica, *O kształt Odrodzonej: walka o granice*, Warszawa 1978.

⁶ Więcej w: J. Faryś, *Koncepcje polskiej polityki zagranicznej 1918–1939*, Warszawa 1981.

⁷ Zob. Marek Kamiński, Michał J. Zacharias, *Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej 1918–1939*, Warszawa 2003, S. Sierpowski, *Polityka zagraniczna Polski międzywojennej*. Warszawa, 1994; J. Krasuski: *Między wojnami. Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej*. Warszawa 1985.

podczas konferencji scharakteryzował mgr Jakub Wołyniec z Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej, natomiast analizą stosunków polsko – francuskich zajęły się Karolina Więcek, Katarzyna Walaszek – reprezentantki tej samej uczelni.

Politykę zagraniczną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w dobie rządów Edwarda Gierka w latach 1970–1980 w swoim wystąpieniu przybliżył mgr Ben Sassi. Prelegent podkreślił, że Edward Gierek w prowadzonej polityce zagranicznej zerwał z siermiężnym wizerunkiem powojennego socjalizmu wprowadzając w życie ideę „socjalizmu z ludzką twarzą”. Nadto I Sekretarz z pełną świadomością dokonał (bądź zaniechał) pewnych posunięć mając na celu zbliżenie Polski do krajów zachodnich, co uwidacznia się chociażby w liczbie podpisanych przez PRL umów międzynarodowych w omawianym okresie. Polska w latach 70. XX w. otwarła się na państwa tzw. trzeciego świata rozwijając z nimi liczne kontakty polityczne, gospodarcze i kulturalne, popierała ich dążenia do niepodległości i równoprawnych stosunków na arenie międzynarodowej. Umocnione zostały również stosunki z Francją oraz państwami skandynawskimi i nawiązane liczne stosunki z USA zwieńczone trzema wizytami amerykańskich prezydentów w Polsce i wizytą Edwarda Gierka w Stanach Zjednoczonych. Lata 1971 – 1980 uznaje się za jeden z najlepszych okresów w historii polskiej dyplomacji XX w., o czym świadczyły sukcesy na arenie międzynarodowej i umocnienie miejsca PRL we wspólnocie państw socjalistycznych⁸.

Począwszy od 1939 r. poprzez II wojnę światową, a następnie w cały okres trwania PRL funkcjonował Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, będący legalną kontynuacją władz II RP. Prowadził on również własną politykę zagraniczną, której kierunki przybliżone zostały w wystąpieniu Olafa Raczyńskiego z Uniwersytet Jagiellońskiego. Prelegent przedstawił najpierw tło historyczne, a następnie skupił się na działalności politycznej Rządu na uchodźstwie z siedzibą w Paryżu, a od 1940 r. w Londynie. Do końca II wojny światowej rząd RP był uznawany przez wszystkie państwa sojusznicze oraz przez państwa neutralne. Jednak od czerwca 1945 r. państwa zaczęły cofać uznanie dyplomatyczne rządowi RP w Londynie. Mimo tego, Polski Rząd na Uchodźstwie kontynuował swoją działalność, a jego najważniejszym ministerstwem było Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Rząd wykorzystywał rozległą sieć swoich delegatów, którzy przesyłali sprawozdania dot. polityki w różnych państwach świata. Wykorzystywał je do uzyskiwania poparcia i bronięcia polskiej racji stanu⁹.

⁸ Zob. więcej: W. Materski, W. Michowicz, *Historia dyplomacji polskiej, t. VI: 1944/1945–1989*, Warszawa 2010; A. Skrzypek, *Dyplomacja sukcesu? Międzynarodowa aktywność ekipy Edwarda Gierka w latach 1971 – 1975*. „Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego” nr 21, 2007; A. Skrzypek, *Dyplomatyczne dzieje PRL w latach 1956–1989*, Warszawa 2012.

⁹ Por. K. Tarka, *Emigracyjna dyplomacja. Polityka zagraniczna rządu RP na uchodźstwie 1945–1990*, Warszawa 2004.

POSTACI ZNAMienne DLA POLSKIEJ DYPLOMACJI

Poruszając tematykę tradycji polskiej dyplomacji nie sposób pominąć rozważania dotyczące wybitnych postaci, które ją tworzyły. Nierzadko jednostki decydowały o kierunkach polityki zagranicznej i losach państwa. Szczególne znaczenie w tym kontekście mają sylwetki takich osób jak: Roman Dmowski, Józef Beck, Michał Sokolnicki, Ignacy Jan Paderewski czy Leon Wasilewski.

Piotr Sobilo – reprezentant Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej swój referat poświęcił postaci Romana Dmowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem jego udziału w konferencji paryskiej w latach 1919–1920. Jak stwierdził prelegent, Roman Dmowski zalicza się do grona najbardziej zasłużonych osób w punktu widzenia odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. oraz jej późniejszej odbudowy¹⁰. Był wybitnym politykiem, ministrem spraw zagranicznych, posłem na Sejm oraz publicystą. Był jednym z głównych ideologów polskiego nacjonalizmu. Stał na czele Komitetu Narodowego Polski, uznawanego za reprezentanta polskich interesów na emigracji. Na początku 1919 r. Roman Dmowski został głównym delegatem Polski na konferencję pokojową w Paryżu. Zaproszono go przed tzw. Radę Dziesięciu, w której zasiadali najważniejsi politycy zwycięskich mocarstw. Niespodziewanie premier Francji Georges Clemenceau poprosił Dmowskiego o zabranie głosu. Mimo kompletnego zaskoczenia wygłosił 5 godzinną mowę w języku francuskim, po której został opisany jako: „obrazowy, przekonywujący mówca, zwięzły polemista i pomysłowy obrońca, któremu nigdy nie brakło słów, porównania, argumentu *ad hominem* lub szybkiej i ciętej odpowiedzi, zjednał sobie arbitrów, pomimo, że z początku zaliczali się do jego przeciwników – fakt znamieny, zważywszy, że działo się to w zgromadzeniu, gdzie potężne wpływy sprzeciwiały się niektórym żądaniom zmartwychwstającej Polski”¹¹.

Równie istotną postacią w historii polskiej polityki zagranicznej był Józef Beck¹². Jego sylwetkę przedstawiła Karolina Strzelecka z Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej, a prowadzoną przez niego politykę równych odległości omówił Jan Józef Trapszyc z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Natomiast Krzysztof Frąszczak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II wygłosił referat pt. „*My w Polsce nie znamy pojęcia pokoju za wszelką cenę* – przemówienie ministra Józefa Becka z dnia 5 maja 1939 r.”. Łącząc wyżej wymienione wystąpienia należy przypomnieć, że Józef Beck podczas I wojny światowej walczył o odzyskanie przez

¹⁰ Więcej na temat Romana Dmowskiego: K. Kawalec, *Roman Dmowski*, Ossolineum 2002. I. Wolikowska, *Roman Dmowski. Człowiek, Polak, Przyjaciel*, Nortom 2007; R. Wapiński, *Roman Dmowski*, Lublin 1988.

¹¹ E. J. Dillon, „Konferencja pokojowa w Paryżu 1919”, Warszawa 1921, s. 52–54.

¹² Zob. więcej: M. Wojciechowski, *Stosunki polsko-niemieckie 1933–1938*. Poznań: 1965; K. Wrzos: *Pułkownik Józef Beck*. Warszawa 1939; O. Terlecki, *Pułkownik Beck*, Kraków 1985.

Polskę niepodległości jako żołnierz Legionów Polskich. W latach 1922 – 1923 pełnił funkcję attaché wojskowego RP w Paryżu i Brukseli, a w latach 1926 – 1930 był szefem gabinetu ministra spraw wojskowych. Najważniejszą rolę pełnił jednak w latach 1932 – 1939, stojąc na czele ministerstwa spraw zagranicznych. Kierował polityką zagraniczną aż do czasu II wojny światowej, realizując koncepcję „równowagi” wypracowaną wspólnie z Józefem Piłsudskim¹³. Beck twierdził, że powinna być prowadzić politykę całkowicie niezależną, pełniąc rolę regionalnego mocarstwa Europy środkowej, skupiając wokół siebie państwa zagrożone przez Niemcy bądź ZSRR. Ta koncepcja międzymorza została następnie okrojona na rzecz powstania „Trzeciej Europy” – sojuszu Polski, Rumunii i Węgier. Zachowanie równowagi między Niemcami a ZSRR było jednak niemożliwe w dalszej perspektywie. Jesienią 1938 r. Niemcy zażądali od Polski m.in. powrotu do Rzeszy Wolnego Miasta Gdańsk, utworzenia korytarza na Pomorzu z eksterytorialną autostradą i linią kolejową. Kolejne roszczenia Niemiec spotkały się ze stanowczym sprzeciwem Becka, który w przemówieniu z 5 maja 1939 r. stwierdził, że: „(...) pokój jest rzeczą cenną i pożądaną. Nasza generacja, skrwawiona w wojnach, na pewno na okres pokoju zasługuje. Ale pokój, jak prawie wszystkie sprawy tego świata, ma swoją cenę, wysoką, ale wymierną. My w Polsce nie znamy pojęcia pokoju za wszelką cenę. Jest jedna tylko rzecz w życiu ludzi, narodów i państw, która jest bezcenna. Tą rzeczą jest honor”.

PRAWNOMIĘDZYNARODOWE ASPEKTY POLSKIEJ DYPLOMACJI MULTILATERALNEJ

Istotnym zagadnieniem w historii polskiej dyplomacji jest również udział w organizacjach międzynarodowych oraz wkład w rozwój prawa międzynarodowego. Przybierająca na sile od połowy XX w. instytucjonalizacja stosunków międzynarodowych jest konieczna ze względu na rosnącą intensywność relacji wewnątrz społeczności międzynarodowej, stopień ich skomplikowania oraz pogłębiającą się ich wzajemną zależność. Tworzenie organizacji międzynarodowych ma ułatwić utrzymanie międzynarodowego ładu poprzez łagodzenie napięć między państwami, tworzenie płaszczyzny do współpracy i wspieranie słabszych podmiotów¹⁴.

Polska ma swój udział w rozwoju międzynarodowej ochrony praw człowieka, o czym podczas konferencji mówiła Kamila Michalska z UMCS-u. Doskonałym przykładem jest wkład w powstanie Konwencji o Prawach Dziecka – przedstawiony w referacie Marka Mierzwy – reprezentanta tej samej uczelni. Konwencja o Pra-

¹³ Szerzej w: M. Kornat: *Polityka równowagi 1934–1939. Polska między Wschodem a Zachodem*, Kraków 2007.

¹⁴ Zob. J. Czaputowicz, *Teorie stosunków międzynarodowych*, Warszawa 2007.

wach Dziecka stanowi pierwszy dokument międzynarodowy dotyczący dzieci¹⁵. Została uchwalona i przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 roku. Jej przyjęcie stanowi największe polskie osiągnięcie na arenie międzynarodowej w sferze ochrony praw dziecka, ponieważ to Polska w 1978 roku jako pierwsza wystąpiła z projektem Konwencji o Prawach Dziecka i to na podstawie tego projektu powstała ostateczna wersja dokumentu. Przewodniczącym specjalnej grupy roboczej, powołanej w celu wypracowania finalnej wersji dokumentu, został wybrany Adam Łopatka. Natomiast podstawą do utworzenia Konwencji była przede wszystkim myśl pedagogiczna Janusza Korczaka.

Adrian Mokrzycki – przedstawiciel Uniwersytetu Rzeszowskiego w swoim wystąpieniu skupił się na udziale Polski w formach współpracy międzynarodowej po 1989 roku. Podkreślił rolę członkostwa w Unii Europejskiej oraz w Pakcie Północno – Atlantyckim. Natomiast mgr Marta Miedzińska z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawiła efekty i wyzwania polskiej dyplomacji w UE. Jednym z największych dokonań Polski jest ukształtowanie polityki UE wobec Europy Wschodniej w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Forsowana przez Polskę koncepcja została przyjęta jako program Partnerstwo Wschodnie, który zakłada zacieśnienie współpracy z Białorusią, Ukrainą, Mołdawią, Gruzją, Azerbejdżanem i Armenią. Program ten w dłuższej perspektywie ma przygotować objęte nim państwa do członkostwa w UE. Obok sukcesów polskiej dyplomacji w UE istnieją również porażki, czego przykładem są, zdaniem Małgorzaty Mróz – prelegentki z Uniwersytetu Warszawskiego – działania dyplomacji polskiej wobec unijnej procedury kontroli praworządności. Uruchomienie procedury przewidzianej w art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej związane było z zarzutami naruszenie przez Polskę zasad praworządności w przepisach ustaw reformujących sądownictwo. Prelegentka przytaczała wypowiedzi ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego, które zamiast łagodzić konflikt wręcz go zaogniały.

Innym przykładem zrzeszenia państw z udziałem Polski jest Grupa Wyszehradzka powstała w 1991 r. Jej historię i kierunki rozwoju przedstawiła mgr Justyna Świerczek z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Prelegentka zdefiniowała Grupę Wyszehradzką jako nieformalną regionalną formę współpracy czterech państw Środkowej Europy – Polski, Czech, Słowacji i Węgier, które łączy nie tylko sąsiedztwo i podobne uwarunkowania geopolityczne, ale przede wszystkim wspólna historia, tradycja, kultura oraz wartości. Przyczyną sprawczą stworzenia Grupy była intensyfikacja współpracy w zakresie budowy nowych, demokratycznych systemów politycznych oraz wolnorynkowej gospodarki oraz uczestnictwo w procesie integracji europejskiej. Od 2004 r. strony Grupy Wyszehradzkiej stały się członkami Unii Europejskiej. Pomimo dołączenia do tak znaczącego związku

¹⁵ Więcej w; S. L. Stadniczeńko (red.), *Konwencja o prawach dziecka – wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, Warszawa 2007.

gospodarczo-politycznego państw europejskich Grupa Wyszehradzka, określana również jako „V4” nadal stanowi swego rodzaju forum wymiany doświadczeń oraz współpracy w sprawach istotnych dla przyszłości regionu i UE.

PODSUMOWANIE

Problematyka dialogu międzynarodowego, w tym przede wszystkim stosunków dyplomatycznych jako narzędzia polityki zagranicznej, stanowi bez wątpienia przedmiot stale ewoluującej materii. Właściwe zrozumienie istoty relacji łączących kraje współpracujące nie byłoby jednak możliwe bez dokonania uprzedniej analizy tła historycznego, zwłaszcza w perspektywie bieżących wyzwań w zakresie relacji gospodarczych, społecznych czy politycznych. Sztuka dyplomacji stanowi niezwykle ważny aspekt koncepcji współpracy transgranicznej, toteż omówienie jej specyfiki oraz wagi w świetle stosowanych technik dialogu, nie pozostaje bez znaczenia dla całokształtu norm wyznaczających standardy współczesnego partnerstwa państw np. w strukturach ponadnarodowych. Stworzenie warunków swobodnej wymiany poglądów umożliwiło ponadto utrwalenie kluczowych – w kontekście odzyskania niepodległości – informacji oraz czynników wprost oddziałujących na pozycję Polski na arenie międzynarodowej, zaś zapewnienie forum merytorycznej dyskusji pozwoliło wypracować postulaty szczególnie istotne w celu wzmocnienia trwałości dotychczas nawiązanych sojuszy.

BIBLIOGRAFIA

- Czaputowicz J., *Teorie stosunków międzynarodowych*, Warszawa 2007.
- Dillon E. J., „*Konferencja pokojowa w Paryżu 1919*”, Warszawa 1921.
- Faryś J., *Koncepcje polskiej polityki zagranicznej 1918–1939*, Warszawa 1981.
- Kamiński Marek, Zacharias M., *Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej 1918–1939*, Warszawa 2003.
- Kawalec K., *Roman Dmowski*, Ossolineum 2002.
- Kornat M., *Polityka równowagi 1934–1939. Polska między Wschodem a Zachodem*, Kraków 2007.
- Krasuski J.: *Między wojnami. Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej*. Warszawa 1985.
- Materski W., Michowicz W., *Historia dyplomacji polskiej, t. VI: 1944/1945–1989*, Warszawa 2010.
- Miernik B., *Prawo współczesnej dyplomacji*, [w:] M. Wilk, *Dyplomacja*, Łódź 2002.
- Orzechowski M., *Nowoczesna dyplomacja (geneza, ewolucja, istota, charakter, rola)*, [w:] M. Wilk (red.) *Dyplomacja*, Łódź 2002.
- Osica J.,: *O kształt Odrodzonej: walka o granice*, Warszawa 1978.
- Publikacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 100. rocznica odzyskania przez Polskę Niepodległości, źródło: <https://niepodlegla.gov.pl/wp-content/uploads/2018/03/podsumowanie-2017-i-plany-na-2018-28.02.2018.pdf>.
- Sierpowski S., *Polityka zagraniczna Polski międzywojennej*. Warszawa, 1994.
- Skrzypek A, *Dyplomatyczne dzieje PRL w latach 1956–1989*, Warszawa 2012.

- Skrzypek A., *Dyplomacja sukcesu? Międzynarodowa aktywność ekipy Edwarda Gierka w latach 1971 – 1975*. „Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego” nr 21, 2007.
- Stadniczeńko S. L. (red.), *Konwencja o prawach dziecka – wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, Warszawa 2007.
- Sutor J., *Leksykon dyplomatyczny*, Warszawa 2005.
- Tarka K., *Emigracyjna dyplomacja. Polityka zagraniczna rządu RP na uchodźstwie 1945–1990*, Warszawa 2004.
- Terlecki O., *Pułkownik Beck*, Kraków 1985.
- Wapiński R., *Roman Dmowski*, Lublin 1988.
- Wojciechowski W., *Stosunki polsko-niemieckie 1933–1938*. Poznań: 1965.
- Wolikowska I., *Roman Dmowski. Człowiek, Polak, Przyjaciel*, Nortom 2007.
- Wrzos K.: *Pułkownik Józef Beck*. Warszawa 1939.

SUMMARY

Diplomatic relations as a form of interstate communication is a matter of exceptional importance for both the foreign policy strategy and the ability to successfully implement transnational cooperation postulate. However, the historical approach to the following matter itself seems relevant for proper understanding of the Polish roads to regain its independence, it appears to be far more complicated issue that requires a multifaceted analysis. The closer look at the essence of diplomatic relations, by that means, enables to come up with postulates that determine the modern art of political communication. Therefore, the purpose of this paper is to present diversity upon the diplomatic relations and their impact on international integration in the light of the reborn Polish state.

Keywords: diplomatic relations, international relations, foreign policy strategy, international cooperation, independence anniversary, scientific meeting.